

Justitieutskottets yttrande 2014/15:JuU4y

Kommissionens arbetsprogram 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 15 januari 2015 att ge bl.a. justitieutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2015 (KOM(2014) 910) i de delar det berör justitieutskottets beredningsområde. Utskottet lämnar i yttrandet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i dessa delar, som främst finns under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

I yttrandet finns en avvikande mening (FP).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2015 presenterades den 16 december 2014 och är det första som presenteras av den kommission som tillträdde den 1 november 2014 under Jean-Claude Junckers ledning.

Den 15 januari 2015 inledde utrikesutskottet en granskning av arbetsprogrammet. Utrikesutskottet beslutade i samband med detta att ge finansutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, miljö- och jordbruksutskottet, näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att senast den 27 januari yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Kommissionens arbetsprogram för 2015

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2015 har underrubriken En ny start. Kommissionen beskriver arbetsprogrammet som en agenda för förändring i förhållande till det som varit. Av programmet framgår att kommissionen vill prioritera och fokusera på åtgärder som ger konkreta resultat för stora frågor som sysselsättning, tillväxt och investeringar och som ger påtaglig nytta för medborgarna. EU ska inte lägga sig lika mycket i frågor som medlemsstaterna kan sköta bättre och hantera på nationell och regional nivå. EU ska också bli mer öppet och tydligt redovisa vad man gör och hur man gör det.

Utgångspunkten för kommissionens arbetsprogram är de tio politiska riktlinjer som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker presenterade för Europaparlamentet i juli 2014:

1. en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. en sammankopplad digital inre marknad
3. en motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik
4. en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. en djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. mot en ny migrationspolitik
9. en starkare global aktör
10. en union i demokratisk förändring.

Arbetsprogrammet består av ett politiskt meddelande som åtföljs av fyra bilagor. I bilaga 1 finns en förteckning över de nya initiativ som kommissionen kommer att satsa särskilt mycket på under 2015. I bilaga 2 finns en förteckning över pågående förslag som ska dras tillbaka eller ändras, och i bilaga 3 finns en lista över rättsakter som kommer att ses över i enlighet med kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat, det s.k. Refit-programmet. I bilaga 4 finns en förteckning över lagstiftning som träder i kraft under 2015.

Rubrikerna i arbetsprogrammet är desamma som de politiska riktlinjerna. De åtgärder som berör justitieutskottets område finns främst under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

Jämfört med tidigare år innehåller årets arbetsprogram betydligt färre nya initiativ, 23 mot i genomsnitt ca 130.

Justitieutskottets beredningsområde

Ett av de 23 nya initiativen är inom justitieutskottets område. Det gäller ett meddelande med förslag om en europeisk säkerhetsagenda för perioden 2015–2020 för att möta hot mot EU:s inre säkerhet såsom gränsöverskridande brottslighet, cyberbrottslighet, terrorism, utländska stridande och radikalisering.

I arbetsprogrammet anges att kommissionen kommer att verka i nära samarbete med Europaparlamentet och rådet för att påskynda antagandet av skärpta regler mot penningtvätt. Kommissionen kommer också fortsätta att agera mot gränsöverskridande brottslighet och terrorism och för ett bättre domstolssamarbete som kommer till nytta för människor i hela EU.

Det framgår vidare att kommissionen kommer att verka för att det inrättas en europeisk åklagarmyndighet, med motiveringen att den behövs för att skydda EU:s budget mot bedrägerier.

Kommissionen föreslår att 80 pågående initiativ dras tillbaka eller ändras av politiska eller tekniska skäl, varav 5 är inom justitieutskottets område. I dessa fem fall rör det sig om förslag som antingen är inaktuella eller där det tillkommit nya förslag eller ny lagstiftning som gör att det aktuella förslaget inte längre är nödvändigt, och förslag som ska tas upp i ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning (se ärendena med nummer 15, 29, 56, 59 och 62 i bilaga 2 till arbetsprogrammet). Innan förslagen dras tillbaka avser kommissionen att begära in Europaparlamentets och rådets synpunkter.

Kommissionen presenterar också en lista på 79 rättsakter som ska ses över inom ramen för Refit-programmet. Två av dessa är inom justitieutskottets område och gäller utvärderingar av den s.k. Frontexförordningen och rambeslutet om kampen mot organiserad brottslighet (se nummer 67 och 68 i arbetsprogrammets bilaga 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar kommissionens restriktivare hållning till ny lagstiftning på EU-nivå och att ett ökat fokus läggs på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns. Detta ligger i linje med vad utskottet tidigare framfört, bl.a. vid granskningen av kommissionens meddelande om EU:s agenda för rättsliga frågor fram till 2020 (utl. 2013/14:JuU41). Utskottet betonade då bl.a. att i synnerhet straffrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska tas fram om det står klart att den bidrar med ett betydande mervärde, och att det är viktigt att den lagstiftning som man redan har kommit överens om på EU-nivå genomförs och tillämpas på ett effektivt sätt. Endast när det finns reella behov och ett tydligt mervärde, och när det inte finns andra mindre ingripande alternativ att tillgå, ska kompletterande åtgärder i form av nya lagstiftningsinitiativ övervägas. Likaså betonade utskottet betydelsen av att respekten för medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner bevaras och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att kommissionen i sitt arbetsprogram framhåller att EU inte ska lägga sig lika mycket i sådant som bättre hanteras på medlemsstatsnivå.

När det gäller det aviserade meddelandet med förslag om en europeisk säkerhetsagenda för perioden 2015–2020 välkomnar utskottet framtagandet av en sådan strategi då det är viktigt att möta de hot mot EU:s inre säkerhet som kommissionen nämner i programmet. Utskottet anser att fokus för strategin, liksom för andra åtgärder inom området, i första hand bör ligga på att förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna och berörda myndigheter.

Arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten är viktigt. Utskottet ser ett tydligt mervärde i det europeiska samarbetet i dessa frågor. Därför är det bra att rambeslutet om kampen mot organiserad brottslighet utvärderas för att säkerställa att lagstiftningen är ändamålsenlig och effektiv och möter dagens utmaningar och behov.

Utskottet ser positivt på det arbete som pågår på EU-nivå vad gäller att förebygga terrorism, motverka dess grunder och hjälpa dem som vill lämna våldsbejakande extremistiska miljöer. Samtidigt är det viktigt att värna det öppna och fria samhälle och de värden som vi vill försvara. Därför är det angeläget att det råder balans mellan behovet av att bekämpa terrorism och respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna, inte minst skyddet av den personliga integriteten.

Vad gäller förslaget om en europeisk åklagarmyndighet är utskottet alltjämt kritiskt till förslaget om att inrätta en sådan myndighet och anser fortfarande att det i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (se bl.a. utl. 2013/14:JuU41).

Utskottet har inga invändningar mot kommissionens förslag om initiativ som ska dras tillbaka eller ändras. Vad gäller lagstiftning som ska utvärderas inom ramen för Refit-programmet välkomnar utskottet en utvärdering av Frontex och, som nämns ovan, en utvärdering av rambeslutet om kampen mot den organiserade brottsligheten.

Avslutningsvis noterar utskottet att kommissionären med ansvar för migration och inrikes frågor i ett tal till Europaparlamentets utskott för medborgerska fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE-utskottet) den 3 december 2014 meddelade att kommissionen avser att presentera ett nytt förslag om smart gränsförvaltning och samtidigt dra tillbaka det lagstiftningspaket som presenterades 2013 (KOM(2013) 95, KOM(2013) 96 och KOM(2013) 97). Detta framgår inte av kommissionens arbetsprogram.

Stockholm den 27 januari 2015

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Johan Pehrson (FP), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S) och Pia Hallström (M).

Avvikande mening

(FP)

Johan Pehrson (FP) anför:

Lissabonfördraget gör det möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet med rätt att bedriva förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt. Förslaget om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, med primär behörighet att utreda brott mot EU:s finansiella intressen, t.ex. fusk med EU-bidrag, är ett första steg. Folkpartiet anser att det behövs en europeisk åklagarmyndighet, och vi vill också att den i framtiden ska kunna ges behörighet för fler grova gränsöverskridande brott såsom människohandel, penningtvätt och narkotikasmuggling.